

Учте ся брати мои
Думайте читайте

И чужому научайтесь
Своего не цурайтесь.

СВОБОДА

„Въ своей
хатѣ
своя правда“

И сила
и воля“
Шевченко.

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“.

Рѣкъ III.

Шамонинъ, Па. Четвергъ 29-го Серпня 1895

Число 25.

Шамонинъ 29 серпня.

Сли мы Русини такъ въ старомъ краю, якъ и ту неможемо зроби́ти собѣ почестного мѣсяца мѣжь другими, щобъ насъ сусѣды поважали и любилъ, а въ концѣ зъ нами раховали ся, то всему тому лиху, всему тому зневажаню, яке мусимо зносити и терпѣти, есмо причиною мы сами. Слибъ у насъ було хотъ одробина народнои чести, хотъ троха доброй та сильной волѣ попрацювати надъ собою, ужити розуму свого и гроша для власного добра, то мыбъ винѣ були народомъ, котрый бы заслугувать на повагу. Ото возмѣмъ подъ розвагу наше положене въ Америцѣ зъ національного боку. Чи знае хто, що въ Америцѣ живутъ Русини? Американцѣ знаютъ, правда що мы ту есмо — але подъ назвою поляковъ, мадяровъ, словаковъ. Хто сему причина? — Мы самѣ — бо нашѣ люде вѣдають ся своєю народнои назвою, цурають ся своєю роднои мовы и хапають ся ту калѣчити або польскою або словацкою бесѣдою.

Чому нашѣ братя словяне не мають насъ ту въ нѣякой чести и поважаню але насмѣвають ся зъ насъ и на примѣръ найнезначнѣйшій народъ мѣжь-славянскими народами, словаки, зъ погордою выражають ся тутъ о насъ: що гаспак до полудня гозита пема! Кровь въ жилахъ застига, рука водмовляе послуху и дрожить на коли мусимо писати выше поданѣ слова зневаги, погорды и насмѣху для насъ Русиновъ и то не только водъ чужыхъ але и водъ своихъ. Ото якійсь рускій переко́нчикъ подписавши ся страха ради „Rusniak“, помѣстивъ въ „Slovianskich Novinach“ Ч. 518 кѣлька рядковъ де подъ заголовкомъ „Rusniacky rozum“ де высмѣває все що руске и правдивому Русинови дороге. Не нашою задачою водповѣдати такимъ чернителямъ и людемъ найгоршого сорта. Мы такимъ неукнамъ и злобного сердца водповѣ-

дати не маемо охоти, только маемо на думцѣ розвязати тое пытане: чому то словаки кажутъ що Русинѣ до полудня нема розуму а своѣмъ перекончникомъ твердитъ що и пополудни Русинѣ не мае розуму и пише статью подъ заглавиемъ: „rusniacky rozum“? Чи мають нашѣ сусѣды, яку рацию, або причину зъ насъ такъ черно насмѣватись? Я кажу, що мають причину. А хто ту причину давъ имъ до той насмѣшки? Русини самѣ.

Послушайте я вамъ сероскажу.

Се було передъ полуднемъ т. е. въ першихъ початкахъ эмиграции Русиновъ и Словаковъ до Америки зъ Угорщины. На взоръ другихъ народностей почали Словаки и собѣ закладати братства вспѣльной помочи, щобъ забезпечити члена въ разѣ хоробы и его родну если умре. Тодѣ Словаковъ, Поляковъ и Русиновъ, не свѣдоми историй, прости американскій робѣтники, назвали: „hungarians“.

Сли де на якѣмъ плейзѣ було кѣлька Словаковъ, то сейчасъ закладали словацкѣй „сполекъ“, котрого президентомъ, касиромъ и секретаремъ были словаки, а чѣле братство и члены братства были самѣ русини зъ угорской стороны. И такъ поветавали словацкѣй братства, словацкѣй „Едноты“, словацкѣй народный „сполекъ“, словацкѣй газеты подтримуванѣй и плаченѣй рускимъ грошемъ.

Въ другомъ плейзѣ, де було 20 Словаковъ а 200 Русиновъ говорачихъ словацкою мовою, задумали были Словаки поставити свой костелъ. На тое треба було гроша, — бо 20 Словаковъ костела не збудуютъ. Що робити, идуть до Русиновъ порозповѣдають имъ якъ бы то „думне було на хвалу боску офероваць“.

Русини посклали гроши, побудовали костелъ, а Словаки спровадили собѣ своего священника и костелъ ихъ.

Такъ само Русини съ початку, передъ полуднемъ, спомагали не только словаки братства и взбогачали

ихъ касы рускимъ тяжко запрацюванымъ грошемъ, подтримували и щедро платили за словенскѣй газеты примусово, але и на польскѣй костелы складали ся Русини. Въ Jersey City слибъ не Русини, тобѣ польского костела не було. Въ Центровилѣ, слибъ Русини були не дали своего гроша на словацкѣй костелъ, было го и до нынѣ не було. Въ Трентонѣ, всѣ вѣкна суть справленѣ за руски гроши до польского костела, де кожде вѣкно стояло бѣдного руского робѣтника по 50 долларовъ...

Въ Шенандорфѣ, то ще було во время оно, передъ полуднемъ, польскѣй священникъ деръ водъ Русина по 10 долларовъ, на костелъ, а 20-30 водъ слобу.

Але коли Русини за порадою одного честного Литвина зъ Шенандорфу спровадили собѣ правдивого руского священника зъ Галичины и коли поставлено першу руску церковь и Русини почали рухати ся и свои закладати братства по плейзахъ и воддѣляти ся водъ словаковъ та поляковъ, тодѣ тѣмъ збогачивши ся рускимъ грошемъ и припшовши до якого такого значеня за помочи Русиновъ, тай на остатку сказали, що русинѣ до „roladnia gozitu пема“. Та чи и справдѣдъ бувъ тодѣ розумъ въ русинѣ давати свой тяжко запрацюваный грѣшь на взбогачене словацкихъ сполковъ кассъ, на помножене фондѣвъ „Jednoty“, „Slovenskeho Spolku“, на выдаване словацкихъ та польской газеты „Dziwici“, на будоване и преукрашене словацкого та польского костела — водрѣкаючись своей народнои назвою, чѣпляючись то словаковъ, то поляковъ? Отже есть причина тои такъ горкой и огидной насмѣшки. А сю причину подали самѣ Русини своею недовѣрчивостю во власнѣй силы и своимъ препоганымъ сервилізмомъ силомоу пхати ся до чужого, чуже хвалити, чужимъ величатись, а своимъ роднымъ языкомъ, звичаемъ и обычаемъ цурати ся.

Пришли Поляки до Америки, почали самѣ працювати надъ собою и до чужого не пхались. Пришли Чехи и во власныхъ силахъ позакладали ческѣй „спѣлки“ и ческѣй газеты. Словаки такъ само дѣлали въ свою користь, спомагаючи ся другими. Тѣмъ народы мали и мають все свой розумъ, свою народну честь, и крѣпку не похѣтну иѣру во власнѣй силы. У насъ того не було и днесъ не ма. Здае ся менѣ що сего доказувати не потреба. Наша успалость взяти ся хотъ по полудни до дѣла надъ самими собою и зроби́ти собѣ значѣне и повагу мѣжь другими народами, надѣло смутне дае свѣдѣство о томъ що сказали мы попередно.

Конецъ буде.

ВЕЛИКОЕ ТОРЖЕСТВО!

Дня 22. Септембра по нов. числ. 1895 р. водбуде ся торжественное благословеніе новой Церкви, збудованой въ Питсбургу, при улицѣ 7-ой и Карсонъ Савдсайде.

КОРОТКА ПРОГРАМА ТОРЖЕСТВА ТАКА:

1) Въ Суботу, дня 21-го септ. о год. 8-ой вечеромъ, буде концертъ и театральное представленіе (аматорами изъ Олифанту) мелодрамы въ 2. актахъ:

„Звѣщенный Юрко“

2) Въ Недѣлю, 22. септ. всѣ Братства соберутся въ Питсбургу на ул. 7-ой и Грантъ и пойдуть водти около год. 10-ой рано великою парадомъ черезъ мѣсто до церкви.

3) Около год. 11. передъ полуднемъ:

Благословеніе новой церкви и Соборная Литургія.

4) По Службѣ Вожой — гостина въ великой галѣ, при новой церкви.

Маемъ честь на славность нашу запросити ч. ч. Братства, Веч. ОО. духовныхъ и вѣрныхъ.

Церковна Рада.

ВѢСТИ ЗЪ ОТЧИНЫ.

Славный російскій писатель Левъ Толстой сказавъ: доти тлѣе искра патриотизму въ грудяхъ мужика, доки тая земля, котру въ потѣ чола обрабляе, може яко-такъ выживити его самого и родину — въ противномъ разѣ вѣнь ю лишае и иде де-инодѣ шукати кавалокъ насущного хлѣба. Се якъ разѣ свята правда — бо маемъ живый прикладъ на рускихъ бѣдныхъ хлѣборобахъ въ Галичинѣ, де сотками денно опускае нужденный людъ свою батьковску землю, а иде въ свѣтъ за очишукати праць и хлѣба. Незнаеть, чѣ де на свѣтѣ якій народъ, котрый бы бувъ такъ привязанный душею, сердцемъ и мыслею до родного порога, до батьковской межѣ, до той земли, на котрой родивъ ся, на котрой и взрѣсь — якъ нашъ рускій. Тое сильне привязане, тая свята и горяча любовь до роднои землѣ, той непохитный патриотизмъ, лишень въ руской души було можна подибати до недавна. Вѣками набажджала дика татарва та лашина на руску богату землю; вѣками проливавъ за ню Русинѣ свою благородну кровь; на маленькѣй кавальцѣ дались рубати и сѣчи нашѣй прадѣды за кожду пядь руской землѣ а ей нѣколи не лишали, щобъ не попалась була въ чужѣй руки. Хотъ якъ онося за шпыцизничныхъ часѣвъ згнуцавъ ся гордый ляхъ и жидъ надъ Русиномъ рабомъ, хотъ якъ страшно и немилосердно били, катовали, по холодныхъ и смердячихъ льохахъ замыкали, голодомъ морили, чи то старого чи молодого чи женщину чи невинну дѣтину, все таки Русинѣ перетерпѣвъ, переболѣвъ, а своего села, своей курной хатины, своего нужденного обѣйства, своей нѣмки не кидавъ. Хотѣя бывало збитый, скатованный двѣрскими поспѣлками, скервальный и зголоду опухлый Русинѣ-невольникъ, на рукахъ и ногахъ волѣкъ ся зъ польского лану добуваючи остатныхъ своихъ силъ, щобъ на своей межѣ вмерти!... Таке

SVOBODA
(LIBERTY.)
Weekly Paper

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at 144, South Franklin str; Shamokin, Pa. of each week by the Svoboda Publishing Co.

ADVERTISING RATES:

One inch per annum...\$ 10.00
„ „Six months. „ 6.00

All communications should be addressed to:

„Svoboda“ Printing Office
144 S. Franklin, str,
Shamokin, Pa.

Предплата річна2.00
До старого краю..... 3.00

Всѣ дописи и гроші про-
симъ высылати подѣ адресу:
To „Svoboda“ Printing Office

144 S. Franklin, str.
Shamokin, Pa.

Наша газета выходитъ по
тѣмъ днямъ въ Четвертъ

Entered the post office at
Shamokin, Pa. as second
class mail matter.

УВАГА.

Хотячи приступити до „Со-
юза“ най посылають вступ-
не и мѣсячне до касіера.

Mr. Gr. Chylak
Olyphant Pa.

И увѣдомити секретара
подѣ адресою.

Rev. Nestor Dmytriw
Mt. Carmel, Pa.
P. O. Box. 599.

то сильне колись було при-
визане до своей землѣ, та-
ка то була колись горяча
любовь въ сердцу Русина до
батковскаго перелазу и ме-
жѣ. А нинѣ? — Нинѣ той
самъ Русинъ хлѣборобъ, ко-
торый недавно тому друге
село вѣдъ своего, звавъ чужи-
ною и въ немъ зъ туги не-
бувъ би проживъ два днѣ —
съ слезами россука въ очахъ
остатный кусокъ батьков-
ской землѣ продаетъ за повѣ-
дармо жидови, щобъ за отри-
манныхъ кѣлька золотыхъ,
мѣгъ пойти въ свѣтъ за очи
не оглядаючись навѣтъ въ
остатный разъ на рѣднѣ се-
ло. Що за причина той нѣ-
коли навѣтъ не мыслимои
перемѣны въ души и сердци
Русина? Яка невидима и не-
поборима сила жене нинѣ
Русина въ далеку краѣну

и ему цѣлкомъ незнаю?
— нужда, бѣда и голодъ зне-
воляютъ нашихъ людей,
брати подорожний кий тай
торбу и зъ родиною пуска-
тись на ослѣпъ въ свѣтъ
шукати способу до житя.

Чого непотрафивъ зроби-
ти татарскій огонь и мечъ,
страшна сущошныя и руй-
ни то нужда, бѣда и голодъ
впровадженый въ край **Че-
резъ шляхоцко-польску гос-
подарку**, жене Русина за
горы и море зъ рѣдного ку-
тика шукати полѣпшеня
своей щербатой доли. Нако-
ли порѣвняемо прежню при-
визанность и любовь Русина
до своей рѣдной землѣ
зъ нинѣшнюю байдужностю
и отчаянною готовостю
зъ якою кидаетъ свой
рѣдный край, свое рѣдне
подвѣре, тогдѣ переконаемъ
ся о его великой бѣдѣ, нуж-
дѣ, що зневоляетъ темнѣ не
свѣдому масу людей пус-
кати ся незнатъ куда, щобъ
вырватись зъ обатій голо-
довои та страшнои смерти.

Кѣлька лѣтъ тому назадъ
пустились якъ и теперь пу-
скають ся поодинокю до
пѣвнѣчной Америки наши
Русины зъ Лемковщины, де
якъ звѣстно, малоплоднѣсть
гѣрського ґрунту, змушае
ихъ йти въ свѣтъ за зарѣб-
комъ. Але нинѣ якъ пи-
шуть краевѣ газеты, фебра
еміграційна розширилася по
цѣлой краѣнѣ, а особливо
на богатѣмъ та урожайномъ
Подолѣ, масами продають
за безцѣнъ свои ґрунты и
сотками денно опускають
рѣдний але убогій, села а пус-
кають ся до Бразиліи, де
ихъ чекае та сама нужда
и передвчасна смерть.

Помимо перестороги и на-
помнення що въ Бразиліи че-
кае ихъ та сама нужда и лихо
що и ту, такъ люди стоить
при своихъ, мовлячи: намъ
все одно чи ту вмерати зъ
голоду чи тамъ а лучше
тамъ якъ на рѣдной землѣ.
Йдучи до Бразиліи, маемо
хоть надѣю, що може сот-
ный зъ насъ знайде полег-
шу на свои злиднѣ, — а тутъ
безнадѣнно мусимо вмерати
голодовою смерттю, бо по-
мочи нѣ одкуды для бѣдно-
го хлопа днесъ не ма. И сот-
ками бѣдныхъ селянъ, опу-
скае свой рѣдный край. Бо-
гато ихъ гине подорожѣ, а
зъ той рештки, що доста-
лись до Бразиліи также що
мало лишаесть ся, бо нездо-
рова горяче повѣтре, тай
жовта фебра скоро убиваютъ
нашихъ емігрантовъ. А тымъ
часомъ на хлопскихъ ґрун-
тахъ, газдують жида и золо-
то-колось пшеницю кладуть
въ стѣжки Русины найми-
ты, що немали защо ѣхати
въ чужину тай позѣстали
на жидѣвской службѣ.

Що за проція судьбы! Че-
реватый жидъ ѣде собѣ на
конци зъ нивы на ниву и
рахуе копы нажатого зѣб-
жа, а геть далеко въ Бра-
зиліи подѣ пекучимъ сон-

цемъ вѣсть ся зъ болю на
пьянцѣи колишный газда
тыхъ нивъ, на котрыхъ жидъ
копы записуе и рахуе ми-
нуты коли скѣньчить ся его
конане....

II.

И якъ правительство Ав-
стрійске задвляесть на тую
еміграціну горячку и чи
стараетъ воно зарядити ли-
ху — спытае може хтось зъ
нашихъ жителѣвъ? — Пра-
вительство такъ опѣкуесть
Русинами якъ американь-
скими индіянами. Прави-
тельство, вмѣсто старати ся
уеунути причину еміграціи,
то ще и помагатъ до емігру-
ваня и поліційскій комисаръ
веде ажъ на дворець нещас-
ныхъ емігрантовъ Русинѣвъ
и мовъ бы на смѣхъ пра-
щае промовою въ польскомъ
языцѣ напминаючи: щобъ
були вѣрными сынами Поль-
щи и якъ де котрый вмере,
щобъ сей часъ давъ знати
о своей смерти до австрій-
ской полиціи на адресъ св.
Рафаила. Правительство вже
давно подѣписало декретъ
зниченя Русинѣвъ, щобъ
не стратило ласки у поль-
ской шляхты тай у богатыхъ
галицкихъ жидѣвъ. Прави-
тельство и раде тому, що
Русини самі покидають
праотцѣвску землю, бо ина-
че горе булобъ узурпато-
рамъ руской земли, нако-
либъ велика сила голодно-
го люду взялаъ до дѣла и
то радикальнымъ способомъ
стала домагатись своего. То-
дѣ шляхта и жида погину-
ли-бъ наче мухи въ зимѣ.

Но ще не завтра конецъ
свѣта, ще Русинъ подѣ бо-
жымъ провѣдѣниемъ, ще рус-
ка терпелѣвѣсть зможе и на
дальше потримати, але якъ
на довго?

Во соромъ стати на судъ
божій козаку въ кайданахъ!.

III.

Тая неспинима горячка
до еміграціи масами нашо-
го руского люду покидаю-
чого рѣдну землю, есть стря-
пною и певною ознакою на-
родной загибели. Сли воно
такъ, дальше пойдѣ и сли
незарядитъ ся на часъ лиху,
тодѣ въ Галичинѣ треба бу-
де зъ свѣткою глядяти Ру-
сина! Еміграція для Руси-
на есть народною смерттю.

Нѣмецъ. Французъ и ин-
чи, хоть на край свѣта пойдѣ,
то все они для своей
матери отчины не суть по-
гибшими, и Нѣмечина, або
Франція не потребуе тужи-
ти та плакати о своихъ емі-
грантахъ, мовъ бы они для
ней уже не истнували. Але
прескорбная Русь вдвигаетъ
мусить ридати и плакати за
Рахилею о чадахъ своихъ,
бо для ней яко не суть.

Французъ або Нѣмецъ, сли
емігруе, то ему всюда здае
ся, що онъ въ дома. Дум-
ный зъ своей національнос-
ти, гордый на славу и мо-
гучѣсть своей вѣтчины, онъ
дрожитъ своею рѣдною мо-
вою хоть и скоро бересъ

до навченя чужой, за помо-
цю котрой бересъ до бізне-
су и крѣпе собѣ лучшу
будучность незабуваючи
коли на то, що онъ есть сы-
номъ „de la grande Nation“,
або „Deutschland über alles“.
Але Русинъ, сиротина, вый-
шовши съ краю египеткой
тмы и изъ дому работы, всю-
да остаесть по заду, всюда
чуже хвалитъ, до чужого
горнесъ, а своего цураесть ся,
бо уже такъ привыкъ яко
невѣльникъ, хвалити чуже а
не свое и такимъ рабомъ
скоро вынародовляесть ся и
перестае бути членомъ без-
именного, вѣками стогну-
чого въ неволи нещасного
народа.

Нашъ передовый люде, му-
жъ науки и проводиръ на-
родный, послы, політикаръ и
пр. повинни на серію и хо-
лоднокровно застановитись
надъ тою сумною обаявою —
надъ тою горячкою емігра-
ціиною.

Причину сего лиха вель-
ми легко знайти. Голодъ,
нужда, бѣда, бракъ зарѣбку,
надмѣрный податковий тяга-
рѣ, зневоляютъ Русина йти
въ свѣтъ за очи. Одже ихъ
старанемъ, ихъ працею, ихъ
задачею, уеунути причину
лиха, а наслѣдку не буде.

Такъ, мои панове маете
робити сли хочете бути по-
правдѣ спасителями, а не
зводителями нужденного
народу. Уже часъ та пора
перестати бавитись въ ле-
липутѣвъ, а взятись до се-
ріозной народнои працѣ и
то радикально.

Вже часъ, щобъ вы роз-
познали що „ѣ“ або двое
„сс“ не суть святощами и
скарбами народными, але
правдивый скарбъ народа
есть свята земля, що го го-
дуе и тутъ треба старатись,
щобъ тая святощъ, той
скарбъ не попалъ въ чужі
руки. Часъ перестати сва-
рити ся про дурницю; а
взятись всѣольными сила-
ми до здобути законною до-
рогою конституціонныхъ
правъ для народа руского
въ Галичинѣ и на Букови-
нѣ. Домагатись подѣлу Га-
личины на руску и поль-
ско-жидѣвску, бо сли того
не буде, то мы вѣчно буде-
мо рабами поляковъ а не
вольными горожанами ав-
стрійской имперіи. Сли въ
кѣнцѣ польска славновѣс-
тна господарка въ нашѣмъ
краю буде провадити даль-
ше, то въ корѣтцѣ одна
часть населеня краю, пойдѣ
свѣтами за хлѣбомъ, а друга
часть буде мерти зъ голоду
до послѣдного.

Думаю що наши Родим-
цѣ тутъ въ Америцѣ, чита-
ючи одси стрѣчки, переко-
нають ся о пекучои потре-
бѣ прийти на помѣчь емі-
грующимъ сюда нашимъ
братямъ. Мы уже диковати
Господу Богу въ короткомъ
часѣ зросли тутъ до поваж-
ной нумеричной силы.

Днесъ уже есть коло 39
русскихъ униатскихъ священ-

никѣвъ и только церкви,
лишень намъ треба зѣорга-
нѣзоватись вѣсѣмъ въ „На-
родномъ Союзѣ“ и поста-
ратись о „Народный Домѣ“,
щобъ була братня любовня
звязъ мѣжъ тыми Русинами,
що уже суть, и тыми що ще
сюда приходять.

Дальше повинни тутѣш-
ній Русины не зрѣваты вѣд-
ношень зъ рѣдною вѣдчи-
ною, але старати ся выко-
ристати зъ еміграціи на до-
бро рѣдной Матери Русина-
кимъ способомъ, що продана
за безцѣнъ земля тыми, що
пускають ся за океанъ, була
вѣдкуплена тыми, котрі у-
же довгий часъ суть въ Аме-
рицѣ и прибабли гроша. Въ
той цѣли постаратись тре-
ба о зѣорганѣизаціи до-
тячно докупѣ землѣ. Такъ
дороги братя, рѣдна земля
се мати наша и мы мусимо
старатись не дати ей перей-
ти въ чужі и вражі руки.
Днесъ въ Галичинѣ рускій
народъ не мае права лише
на паперѣ, а всѣ податко-
вий тягарѣ и обовязки суть
списаны на его шкѣрѣ: на
три мѣльоны Русинѣвъ ма-
емо трехъ послѣвъ до Вѣдны,
котрій опѣсля дѣлять ся на
кѣмбы и зъ трехъ послѣвъ
есть 7 русскихъ кѣлюбѣвъ въ
думѣ державной; наша мо-
ва не може бути краева
только польска, улидѣ зъ
рускою написею не знай-
дешъ, — словомъ мы одино-
кій народъ, що стогне въ
неволи до днесъ въ цивѣли-
зованой Европѣ.

Сли въ кѣнцѣ и земля на-
ше пойдѣ въ жидѣвскі ру-
ки або въ руки недобит-
ковъ польскаго повстаня, то-
дѣ мы пропали на все и луч-
ше було не родитись Ру-
синомъ.

Федоровъ.

ОДОЗВА.

БРАТЯ РУСИНЫ!

Удаемось до Васъ зѣ свя-
тою просьбою. Мы порѣши-
ли будувати у себе святы-
ню, нашу свату руску цер-
ковъ, ту твердиню, котра
забеспечае намъ нашу вѣру
и нашу народность на чу-
жѣй земли. Насъ ту не
богато, а будова церкви, якъ
вы сами знаете, великій су-
мы коштуе. Для того пука-
емо до нашихъ русскихъ,
щирыхъ сердець, щобъ схо-
тѣли насъ запомогти. щобъ
схотѣли скинутись по кѣль-
ка центѣвъ на ту високу
цѣль, и зѣбранный грошѣ пер-
еслати на адресу:

Peter Lepak
811 Canal Str.
ELMIRA, N. Y.

Оголошене.

Єслибъ кто знавъ о мѣсци
перебуваня СЕКЕЛЫ, ко-
торый вѣроятнѣо перебуває въ
Colorado, а которого глядае
его жена Юлія Секела, нехай
подасть ласкаво его адресу
до Редакціи „Свободы“.

ХЛОПСКА КОМИСИЯ.

Оповідане Ів. Франка.

(Продолженіє).

VII.

— А ту кумъ присяжный лишитъ ся черезъ день пильнувати арештанта! сказавъ одходячи вѣйти.

Присяжный осмотрѣвъ на мнѣ ланцы та колодки, а одтакъ сѣвъ собѣ на порозѣ, балакаючи то зъ газдою, то зъ газдынею, то зъ бабою. Газда зъ подѣ шопы вытягъ плугъ, вынѣсь ярмо, далѣ пошовъ идѣ воламъ подавити ся. За той часъ уже жѣнка и обѣдъ зварила. Кличе го до хаты. А ту я такій ослаблений, такій болющій, такій голодентъ, що Господи! А ще на приспѣ, въ тѣни, то й холодно якось, хотъ сонѣчко вже геть-геть высоко. Выповзъ я на сонце, сѣвъ собѣ на плиту, тай дивлю ся до сѣней. Чую, ложками калатають, говорятъ, присяжного просятъ до обѣду...

— Зъ Богомъ святимъ, най Богъ благословить, — одповѣдає присяжный (сидитъ на порозѣ, обернений до мене плечима). Я, каже, дещо поснѣдавъ, а не за довго жѣнка менѣ принесе свой обѣдъ.

А про мене и гадки не мають. А ту менѣ борщикъ подбиваний такъ запахъ, такъ запахъ, — Господи, рокъ житя бымъ давъ за мищину!...

Пообѣдали, Газда пошовъ поволи. Ажъ ту дивлю ся, стара крадькомъ несе мищину борщу.

— А що, каже, небожечку, за тебе всѣ забули?... На, сирото, та хлѣппи — занеси ся. Але живо, шобы той продъ не побачивъ!...

— Най вамъ Богъ стократно надгородить, — пробубонѣвъ и вѣзавъ мищину. Руки ми трясли ся, — а подѣ старою колѣна трясли ся зо страху. Але де тамъ! Ино я троха напивъ ся, ажъ ту „продъ“ надходить. Якъ побачивъ, то мовъ искра спалахнувъ.

— Що, — крикнувъ, — вы ту ще моевъ працевъ злодѣя годуєте? О, смолы му горячой!

И за тымъ словомъ выхопивъ одъ мене миску и шпурнувъ за старою, щасте, що не графивъ, — и миска розбилася о камѣнь на дробнѣй черепчокѣй. Стара въ теки. А онъ до мене.

— Хотъ ми ту згинець зо голоду, то певно бымъ ти не давъ и покоштувати нѣчого! Рука бы всхла!

— Алежъ, куме, уважайте, — промовивъ присяжный.

— Що, менѣ вѣйти казавъ стеречи го, — але годувати — на то нема права!

И онъ пошовъ до вольвъ. Але переходячи попра мене, ще разъ зо всей силы копнувъ мене чоботомъ отту въ саму ямку подѣ грудьми. Я, якъ сидѣвъ на плитѣ, такъ и перевернувъ ся горѣлицъ, и не стямивъ ся, що далѣ було зо мною. То тѣлько знаю, що колымъ пропавъ ся, то вже-мъ бувъ на другомъ мѣсти, змоченый водою, — коло мене стояла стара и присяжный, а въ груди кость переломала ся, такъ що ще и до нынѣ холѣтає ся.

VIII.

Сонце стояло середѣ полудня и жарило, мовъ огонь. Присяжный пошовъ подѣ шопу и зѣвши обѣдъ, котрый принесла му жѣнка, сѣвъ собѣ на колодѣ и по дробочку дрѣмавъ. Газдыня порала ся въ хатѣ, а стара, мовъ та квочка, ходила сюды й туды. Мала стара милѣсть надо мною, але бояла ся.

— Эй, бабуро, — кажу до неп, — Богъ бы вамъ вѣку продовживъ, — дайте дечимъ занести ся!

— Колижъ бо ся, сыночку, бою.

— Не бойте ся, — присяжный не заборонить, а онъ поѣхавъ.

Стара подумала, а далѣ пошла до хаты, поторгнула ся троха зъ газдынею и вынесла менѣ другу мищину борщу, байдцю хлѣба, кашѣ зъ молокомъ, — такъ що я, Богу дякувати, троха подкрѣпивъ ся. Господи, гадлю собѣ, кобы то де-якъ на вольный свѣтъ, — ще бымъ може теперъ найшовъ на тѣлько силы — утечи!...

Стара вынесла собѣ кужѣль на приспу, сѣла и пряде. Присяжный зачавъ зъ нею дещо говорити, але лѣнливо. Жара догнала.

— Эй, пане присяжный, — стогну я, — згляньте ся на мене, такого побитого та замученого, — адѣтъ, якъ ту сонце пече. Позвольте ми припочити троха онъ-ту въ стодолѣ. И такъ, якъ газда прїѣде, то менѣ ночи не буде!

— Ой, такъ, такъ, — докинула стара, — вже що той го сей ночи накатувавъ ся, най Богъ боронить! Я не знаю, якъ сирота вытрмавъ.

Присяжный вагувавъ ся.

— Ба, не втечешь ты, паничу?

— Бойте ся Бога, та якъ менѣ вѣкати! Я и кроку не могу ступити, ну, а желѣзо такожъ не глина. Лишь кобы троха припочити на тодѣ на соломѣ.

— Позвольте му, позвольте, пане присяжный, — сказала стара. Тамъ е солома ще одъ позавчера, и верета и кожухъ, що нимъ газда вкрывавъ ся, ночуючи на тодѣ. А якъ дверѣ отворить ся, то одти буде го зовсѣмъ видно. Тай куды бы тамъ ему втечи!

— Ну, про мене, иди та пролежъ ся, — сказавъ присяжный и подкотивъ свою колоду подѣ шопомъ такъ, щобъ могъ сидѣти разъ-въ-разъ дивлячи ся на мене.

— Господи, тобѣ слава, — погадавъ я собѣ и полѣзъ рачки на токъ. Лягъ, прикрывъ ся кожухомъ, — ахъ, якъ легко ми зробила ся. Якусь емъ силу въ собѣ почувъ, якусь одвагу. Лежу горѣлицъ, дивлю ся. Перила повнѣ сноповъ, заложенъ ажъ по банты. А надъ бантами недоложено, такъ що можъ пролѣзти. Кобы лишь тамъ достати ся, — гадаю собѣ, — тамъ бы вже байка, продеръ бы причолокъ, та въ долину по стрѣсѣ, та въ городъ за стодолю, — а тамъ... Менѣ впрочѣтъ и думати не хотѣло ся, що буде „тамъ“, а кобы лишь тамъ!...

Гляджу далѣ. Присяжный клеє носомъ, — стара пряде на приспѣ. Якъ бы по тихенько справивъ ся, — не вчули бы, а поки бы похопили ся, то хвиля добра бы минула. Але ба, а желѣзне путо, що скована була нимъ права рука зъ лѣвою ногою! Що зъ нимъ робити? Ану, гадаю собѣ, стрѣбувати, чи не дасть ся ретязъ зсунути зъ руки. Заперъ ся разъ — годѣ. Ще разъ — не йде, хотъ не богато хабуре. Е, гадаю собѣ, хочъ бы пришло ся и шкурѣ здерти зъ руки, то все байка. Але поки що, я ще побоююсь, — анужъ присяжный прїѣде обзирати. Гадаю собѣ: зачекати ще, — а поки-що, треба накрутити цовересель тоненькихъ изъ сѣна, шобы потому обкрутити путо, абы не дренѣчало. Сѣно въ кутѣ, — добувъ и держачи руки подѣ кожухомъ, кручу, а очима пасу на всѣ боки. Наразъ дивлю ся, мой присяжный схопивъ ся, озирнувъ ся, иде до мене.

— А що ты, злодѣю, спишь?

— Дрѣмаю.

Прийшовъ, подививъ ся на мене, и пошовъ назадъ на свою колоду.

(Конецъ буде).

Велика будущность мѣста „Buffalo“.

Якъ здає ся, що мѣсто Buffalo вже въ недалекой будущности займе перше мѣсце, яко пѣвнѣчна метрополія того континенту. Ульковане его, взрѣстъ, добра торговля, — все то свѣдѣть найлѣпше о великомъ поступѣ. Въ протягу 10 лѣтъ людность подвоила ся — и нынѣ выносьтъ 336.000. Импортъ збожа потрѣбъвъ ся. Послѣднего лѣта одержано близько 162 миліонѣвъ бушлѣвъ.

Сила электрична зъ водоспаду Нятары принесла для мѣста необчислений користи. Припускають, що тою силою, котрой въ водоспадѣ есть велика сила, могутъ порушати всѣ маппины на свѣтѣ. Хотяи мѣсто „Buffalo“ віддалене о 20 миль вѣдъ головного жерела силы электричної, мимо того мѣсто есть въ добромъ положеню, бо на всхѣднѣмъ концѣ озера Егіе, при отворѣ рѣки Нингары, буде мало найтаньшу силу до ужитя и порушаня рѣжныхъ фабрикъ. Мѣсто стоить въ найлѣпшѣмъ полученю зо чотырма великими озерами, при помочи морской плавбы, кавалѣвъ и великого числа сѣтей колейовыхъ. А вѣд-такъ получене черезъ два наибольшіи океаны зъ дѣлымъ свѣтомъ.

Певна рѣчь, що деша вѣсть силы электричної учинить „Buffalo“ однимъ зъ наибольшихъ фабричныхъ мѣстъ на свѣтѣ. Невдовѣ мѣста: Чикаго, Нью Йоркъ и Ст. Люѣсъ мусять числѣти ся зъ собою, що до великости простору, торговлѣ, промыслу — Buffalo до теперъ стояло далеко низше вѣдъ нихъ. Зъ хвилею запряженія силы электричної, може Buffalo въ короткомъ часѣ стати на рѣвнѣ зъ наибольшими мѣстами въ Америкѣ. Подѣ нынѣшню хвилю, якъ бачимо, має Buffalo вже трѣвкій фундаментъ до доброго розвоку. Мѣсто обіймає 24.986 акровъ землѣ. Має 138 миль коленъ желѣзныхъ, 17 миль парковыхъ дорогъ, 700 миль колейовыхъ шинъ въ обрубѣ мѣста, головный дворецъ колейовый для 26 колей, 750 osobowychъ потяговъ вѣздає и выѣздає що-денно. Мѣсто має 2600 фабрикъ, въ котрыхъ есть 60.000 людей занятыхъ и 36 сѣхлерѣвъ на збожѣ.

Число кораблѣвъ, що були прибули тамтого року выносьтъ: 4.795. Ванки, а есть ихъ ажъ 25, суть добре уposażенъ и можуть въ кождѣмъ разѣ служити зъ матеріальною користію. Мѣсто — найздоровше на свѣтѣ. Климатъ добрый.

Має 300 миль, камѣнныхъ пайчиствѣйшихъ улицъ на свѣтѣ, зъ котрыхъ 177 миль суть асфальтованѣй. Мѣсто має 51 публичныхъ шкѣлъ, 180 костелѣвъ и 10 театровъ. Потрѣба такожъ згадати, що мѣсто має подостаткомъ чистои, здоровои воды.

Зъ наведенныхъ фактовъ бачимо, що Buffalo взростає подѣ кождымъ взлядомъ и есть на дорогѣ до великои будущности. Застѣй интересъ, недостатокъ прадѣ и занятія, що дававъ ся якѣсь часъ вѣдчувати, починає будити ся до житя. Роспочато вже будовы колькохъ величезныхъ будинковъ, починають будовати богато фабрикъ. — Есть певна надѣя, що мѣсто матиме велику будущность.

РУХЪ РОБОТНИЧІЙ

Сподѣвають ся лучшихъ часѣвъ.

Американска газета „Comfort“ пише що „while great war clouds overshadow all Europe, Unele Sam, basking in sunshine of returning prosperity, feels that our own country is now enjoying a revival in trade and commerce, and entering upon era of industrial activity greater than any heretofore know“.

И справдѣ воно-таки заносить ся на лучше, бо уже зъ того можна познати же навѣтъ и малѣ фабрики суть въ руху и дають певну роботу. Торговельный рухъ майже подвоивъ ся. Въ Нью-Йорку були застрайковали 30 тысячъ кравецкихъ робѣтниковъ домагачицъ подвыспенія платнѣ и щобъ помѣщене де робити ся було обширне, яснѣ зъ чистымъ воздухомъ а тѣснѣй и смердячѣй буды зъ згнилымъ повѣтрѣмъ, въ котрыхъ перше працювали щобъ зѣстали скасованѣй. Панове принпи-палы поддались волѣ робѣтниковъ и на все згодились такъ, що людѣ опять повернувъ до працѣ. Такъ само и страйкъ углярѣвъ въ Оган Пенсильвеніи и подальшихъ углярныхъ сѣронахъ закончавъ ся користно для робѣтниковъ такъ, що властѣтелѣ копанѣвъ не тѣлько згодились на подвыспеніе платнѣ вѣдъ тоны угля, але декотрі зрѣсали препозицію майнерамъ, щобъ взяли на себе копанью котру моглибъ сплатити малыми ратами. Сли такъ воно буде якъ надѣють ся, то вернутъ прежній часы для американскаго робѣтника.

Будъ що будъ, але сего року поблагословить Богъ Америку въ богатый урожай всякого зерна и плодъ такъ, що вывѣзъ жата пшеницѣ и всякои садовины до Европы буде дуже великий и користный. Мясо, хлѣбъ буде вельми де-

шеве. Може тоді скоріше почнуть Русини посылати свої жертви на „Народний Дім“ бо не будуть могли казати що їм трудно на хліб заробити. Побачимо.

ВСЯЧИНА.

Кілько Славян єсть на світї після найновїшого обчисленя?

Росіян . . . 55 мільонів
 Русинів . . . 23 „
 Поляків . . . 15 „
 Чехів и Словаків 8 мил.
 Сербів и Хорватів 6½ „
 Булгарів 4 „
 Словенців 1½ „
 Разомъ: 113½ мільон.

Сей рік, що до нещастя, приключившихся на мори, перевищити всі попередні літа. — Дня 30 січня при затопленні корабля „Ельбі“ згибло 378 людей. В марті затопився іспанський військовий корабель „Reina Regente“ вразі 420 людей.

Дня 27 мая на тихом океані пропав корабель „Colima“ з 200 людьми.

Слїдуючого зараз дня розбився французький корабель о підводну скалу и затопилося 105 людей, котрі їхали до Бразиліи.

Дня 22 липня в затоці Генуя, італійський корабель „Marie P.“ збився з другом кораблем и забрав з собою під воду 148 людей. Чи на тих великих жертвах жита людського скінчиться на сей рік, Бог знає.

В Америці, більше як 8000 дівчат працює яко зецерки в друкарнях.

ОГОЛОШЕНЬЕ.

Если бы кто знавъ, где перебуває мій муж ІЛЬКО-РІДЗАНІЧ, родом з Мохначки, в Галичині, котрий ще перед 8 роками мене оставив и до Америки вїдїхав, най буде ласкавъ повідомити мене омїсця его перебування на слїдуючу адресу:

Domka Cimbalak — Rydzanicz
 E. 87 str. No 208 Near 3-th Av.
 NEW-YORK, CITY.

I. B. JOUNG,

Кандидат на шерифа з партії демократичної. Чоловік честний, совісний; нас Русинів буде у всіх справах підперати. Радимо нашим братям горожанам американським, що **всі, як один муж голосували на сего чоловіка.**

T. TALPASZ,

ТЕОДОЗІЙ ТАЛПАШ

РУСЬКИЙ РЕСТАВРАТОР

— и —

ГОТЕЛЬНОЧІЙ

243

PEARL ST

SHAMOKIN, PA.

Недалеко руской плебаніи.

Добрий вечеръ, друже мой!
 — Добрий вечеръ, свате!
 А куда такъ спїшите?
 — До Талпаша, брате!

Що за Талпашъ? Звидки онъ?
 — Та-жъ крапцъ нашъ милий
 — У него всѣ русини
 — Подѣржуютъ силы!..

— Що за бриндза й пиво тамъ!
 — Обходитъ ся файно!
 — Обслужує якъ братамъ!
 — Танько надвычайно!

ЮЛІАНЪ КОПЫСТЯНСКІЙ

Гавріилъ Малинякъ

Гуртовный складъ
 (Wholesale)

20 Market str.

SHAMOKIN, PA.

Мають завжди на складі свіже добре пиво в великихъ и малыхъ бочкахъ зъ найлучшихъ броварів, горілки (whiskey) и лїкеры найлучшого гатунку

Брати! замавляйте у своїхъ.

РУСЬКИЙ КОМ. ШТОРЪ

727 Commerce str.

SHAMOKIN PA.

Манажеры:

МИХАИЛЬ ЛАВОВСКИЙ
 МИХАИЛЬ КОЛОДЬИ

Всяки товары найлучшого сорта, дуже туні

Родимці! не спомагайте жидів, але своихъ братів!

СЛАВЯНСКИЙ ГОТЕЛЬ

Станислава Леоновича.

Мє завжди свіже и добре ПИВО, РОЗЛИЧНИ ГОРІВКИ, ВИНА, ЛІКЕРЫ И ЦИГАРА. Услуга шильна и солїдна. **памятайте его адресъ!**

S. LEONOWICZ,

813 E INDEPENDENCE Str.

SHAMOKIN PA.

Dr. JOHN SZLUPAS,

Office: 421 Penn Ave

Telephone: 1613.

SCRANTON, PA.

АПТИКА СЛОВЕНСКА.

Лїчить всякі хороби в короткомъ часі и успїшно. Поручаемо сего доброго лїкара нашимъ ратямъ Русинамъ.

Dr. F. J. MEEK,

Д-ръ. МИКОЛАЙЧИКЪ

103 Shamokin, str.

Одинокій лїкар, слабянинъ на цїлє мїсто. Лїчить всякі хороби совїсно и в короткомъ часі. Особливо незрїваний лїкар в справахъ положничихъ. Говорить по англійски, по руски и по польски. Горячо поручаемо сего знаменитого доктора, нашимъ Русинамъ.

JOHN GLOWA,

EXSELSIOR, PA.

Одинокій шторъ на цїлїй Exelsior ИВАНА ГЛОВЫ — Уже его не потребуемо захвалювати, бо кождий неводїнинъ его знає, а хто еще не знає, най зайде и купить, а певно не пожалує. —

SCHLOS & KLEIN

10. East Market Square „Hello“, 3373

WILLIAMSPORT, PA.

Гуртовный складъ найлучшой ВИСКИ, ВИНА всякого рода и всѣхъ найлучшихъ напитков на цїлїю околицу, а навѣтъ на цїлїю Пенсильвенію. Виску, вино, всякі здорові напитки бочками и фляшками купуютъ всѣ и дуже зъ того задоволені и здорові.

Якъ хто тільки разъ купить в: томъ складі — ніколи не пожалує того.

В цїлїй Пенсильваніи пють виску, вино и всякі напитки зъ того славного складу. Наші люде, якби хотїли закупити собі трунків на КРЕСТИНИ, ВЕСІЛЯ и другі оказіи, най удають ся до той фирми, тамъ достануть танько, а напитки такі, що душу и сердце розвеселяють.

O. MURDZA & BRO'S.

О. МУРДЗА и БРАТЪ.

46. Second str.

MT. CARMEL, PA.

Тільки оденъ рускій шторъ на цїлїю мїсто. Всякі товари найлучшого сорта. Услуга точна. Конї, якъ каты. Купуйте люде у свого, вже часъ покинути жидів.

J. VOVKOWSKI

ПРЕДПІЕМЦЯ ПОХОРОНОВЪ.

300

PEARL and MULBERRY str.

SHAMOKIN PA.

Удавайте ся в потребі до него.

ОДИНОКІЙ РУСЬКИЙ ШТОРЪ

вЪ

ОЛИФАНТЪ ПА.

Підъ зарядомъ

ГЕОРГІЯ ХИЛЯКА

Звѣстнаго руского патріоты. Есть се наилучше заосмотренный зѣ всѣхъ шторѣвъ во всѣ потребный товары и всякого рода по якъ найтаньшой цѣнѣ. Каждый тамошний Русинъ уважаячи себе правдивымъ и щирымъ патріотомъ, най спїшитъ до своего руского штору. Особенно наши газды най йдутъ громадно! Нашо Юсківъ, Шмулѣвъ помагати? Идѣть до своего.

ИВАНЪ ТАЛПАШЪ

Недалеко лїгайского діпа вЪ

Mt. Karmel, Pa.

Поручає любымъ краянѣмъ свой добре заосмотренный ГОТЕЛЬ.

Пиво, горілка, лїкеры и цигары найлучшого сорта.

Таный и выгодный ночлегъ

Снїдане, обѣдъ и вечера все свіже, смачне и дешево.

Попробуйте

РУСКА ТОРГОВЛЯ

(Creek Store Company)

415 Shamokin Str.

вЪ ШАМОКІНЪ ПА

Поручає мѣсцевымъ Русинамъ и на околицу свой богатый складъ всякого рода викуталовъ и майнерскихъ знарядовъ.

Е тутъ мясо

И лопата,

Суть и скирнѣ

И гербата,

Перецъ, гвозды и кобасы, Мука, крохмаль, солонина Мыски, горшки всѣ овочи Зеленина и сушенина.

Е чернушка,

Е петрушка.

W. CENTER ST.

SHENANDOAN PA

ФАБРИКАНТЪ

Прапорѣвъ (фанъ

Хоруговъ, Ознакъ

Пасовъ, Шапокъ для Братствъ,

Фана для парады зъ найлучшого едѣбу; чотыри и повъ черезъ шестъ и повъ стѣль со всѣма приборами

\$25, и 26.75

Прапоры большіи зъ найлучшой матери по \$32.00 \$35.00 \$45.00 и \$50.00

Пишѣть по цѣнники и по пробу до:

R. H. MORGAN

9 W. Centre Str.

SHENANDOAN, Pa.

D. SALEY

136, Morris str.

JERSEY CITY N. J.

Продає книжки рускі: МОЛИТВОСЛОВЫ, БІБЛІЯ, ЖИТІЯ СВЯТЫХъ, всякі популярні научні брошуры и другі рускі книжки.

Молись, трудись, учись до СОЮЗА запишись до читальнїи ходи Бога в сердце май, ближняго люби, церковь посѣщай, Свободу читай Русь святу люби, доброму научай ся, грешей не марнуй в процеса не вдавай ся. В лютерію не грайте, только грѣшь падѣтъ Братя, намъ треба „Народного Дому“ ану скинтесь по центови Се не забывайте! Буде зъ васъ.